

Közösségi finanszírozásban készült tanulmányok révén az állampolgári kezdeményezések jóval nagyobb szerepet játszhatnak a részvételi folyamatban, a fejlesztési tervek alaposan dokumentált bírálatával és alternatívák felvázolásával. Az Antwerpent elkerülő autópálya-körgyűrű esetében ez a módszer vitte sikerre azt az állampolgári kezdeményezést, melynek nyomán az állami terveket gyökeresen módosították.

A probléma leírása

Az új mobilitás-tervezési megközelítés egyre nagyobb mértékben támaszkodik a különböző érdekeltek bevonásán alapuló részvételi tervezésre. Ahhoz, hogy ezekben a folyamatokban egyenrangú partnerként tudjanak részt venni, az állampolgári mozgalmak szakértelmének bővítésére van szükség, hogy képesek legyenek az önkormányzati szervek és szakértők által készített tervdokumentációk és az azokat megalapozó tanulmányok elemzésére, valamint megvalósítható alternatív tervkonceptciók kidolgozására.

Hogyan működik?

A közösségi finanszírozás (crowdfunding) a közösségi hozzájárulás (crowdsourcing) marketingfogalmából származik. A Merriam Webster szótár meghatározása szerint olyan (például új üzleti tevékenység céljából végzett) finanszírozási gyakorlat, amely emberek széles körétől, különösen online közösségektől gyűjtött hozzájárulásokra épül. Mivel a közösségi médiára alapoz, innovatív finanszírozási módnak számít, amely az emberek széleskörű bevonását célozza meg. Ennek során egy adott termék kifejlesztése iránt érdeklődést mutató embereket egy kisebb összeg adományozására kéri, miközben nagyszámú érdeklődő támogatását igyekeznek megnyerni. A közösségi finanszírozást célzó tevékenység így egyúttal azt is szolgálja, hogy felhívja az emberek figyelmét egy termékre és annak gyártójára.

A városi mobilitás terén az új mobilitási koncepciók közösségi hozzájárulás útján történő kidolgozása újszerű módszer arra, hogy alternatív tervekre vagy projektekre hívja fel a polgárok figyelmét, egyúttal további pénzügyi források bevonásával segítheti ezek alaposabb kidolgozását.

1. ábra: A második antwerpeni közösségi finanszírozási felhívás folyamatjelzője – a 'Ringland' állampolgári kezdeményezés weboldalán látható eredmények három héttel a kampány kezdete után. Forrás: Ringland.be (2018)

Előnyök – és azok kedvezményezettjei

A közösségi hozzájárulás azt jelenti, hogy a fogyasztók még a fejlesztés szakaszában beleszólhatnak abba, hogy milyen formát öltön egy termék, és meghatározhatják, melyik marketing koncepcióval érdemes foglalkozni. Az utóbbi az alapja a közösségi finanszírozásnak is. Azon túl, hogy egy sikeres közösségi finanszírozási kampány pénzügyi források bevonását jelenti, az állampolgári kezdeményezések így megszólíthatják a lakosokat, hogy a támogatásukat kérjék egy projektjükhöz vagy akciójukhoz. A nyilvánvaló előnyök között említhetjük, hogy a polgárok és állampolgári kezdeményezések pozíciója erősödik a részvételi tervezési folyamatokban. Végül pedig, mivel a különböző mobilitási megoldások hatásairól elmélyült és alapos tudás gyűlik össze, a tervezési folyamat minősége javul, ami minden résztvevő számára előnyös.

Hitelesség, részvételi tervezés

Az állampolgári kezdeményezések legitimitációját növeli, ha sok ember fejezi ki a támogatását egy-egy (akár kisebb) összeg adományozásával. Az így kidolgozott tanulmányok eredményei szélesítik a kezdeményezés számára elérhető tudásbázist, valamint lehetővé teszik, hogy egyenlő partnerei legyenek a hivatalos szervezeteknek a részvételi tervezési workshopok során, illetve a politikusokkal a támogatandó projektek és alternatívák meghatározásáról folytatott tárgyalások során. A tervezési folyamat minőségét javíthatja, ha a partnerek a tárgyalások során a közösen elfogadott adatokra építhetnek, csupán a szlogenek szintjén kifejtett ellenállás helyett.

Jogi keretek

A közösségi finanszírozás jogi keretei országonként eltérnek. Jogi szempontból az alábbi típusú közösségi finanszírozási platformokat különböztetjük meg:

2. ábra: Az Antwerpent elkerülő körgyűrű állampolgári kezdeményezésre kidolgozott alternatív terve, amely a kormányzati és önkormányzati tervezési folyamat része lett, és amelyet közösségi finanszírozásban készített megvalósíthatósági tanulmány támasztott alá. Forrás: Ringland.be (2016)

- olyan platformok, amelyeken az emberek egy projekt vagy egy cég/szervezet számára adományozhatnak;
- olyan platformok, amelyeken az állampolgárok pénzt helyezhetnek letétbe azzal a ki-látással, hogy sikeres kampány esetén va-lamilyen, a befizetett összegnél jellemzően kisebb értékű ajándékban is részesülnek (a mű egy példánya, marketingajándék stb.);
- olyan platformok, amelyeken az állampol-gárok kölcsön vagy tőkejuttatás formájá-ban befektethetnek egy cégbe, azzal a cél-lal, hogy az esetleges nyereségből része-sedjenek.

A jelen innovációs összefoglaló által leírt eset-ben az első – vagyis a jogi szempontból legeggy-szerűbb – formáról van szó.

A városok szakpolitikai lehetőségei

Az állampolgári kezdeményezések olyan ese-tekben támaszkodnak a közösségi finanszírozás eszközére, amikor egy projekt előkészítése so-rán kudarcot vall a hivatalos szervek által irányí-tott hagyományos tervezési folyamat, legtöbbször a felmerülő problémák összetettsége miatt. Amikor az állampolgári kezdeményezések pozí-cióját tanulmányokra alapozott érvek erősítik, az önkormányzat számára előnyösebb a részvéte-li tervezés alkalmazása és az állampolgári kez-deményezésekkel történő együttműködés, mint a konfrontáció.

Egyes városokban az önkormányzat maga támo-gat közösségi finanszírozási platformokat. Gent önkormányzata például egy átfogó várospolitikai program részeként működtet ilyen, melynek célja, hogy növelje a lakosság és más érdekelt szereplők elkötelezettségét és szolidaritását a város kö-zös formálása és a városi közösség iránt. A plat-form segítségével választanak ki egyes projektöt-leteket, és támogatási felhívásokat tesznek köz-zé, egyes esetekben az önkormányzat társfinan-szírozása mellett.

Antwerpenben viszont egy állampolgári kezde-ményezés önállóan indított közösségi finanszíro-zási kampányt.

Jó és rossz gyakorlatok (rövid példák-kal)

Az antwerpeni esetben egy -Ringland néven in-dított - állampolgári kezdeményezés ellenezte az elkerülő út kormányzati projektjét, és egy alterna-tív javaslat kidolgozásába fogott. Az állampolgári kezdeményezések által szokásosan alkalmazott eszközök (fórumok, levélkampány, sajtótájékoz-tatók, utcai akciók, ingyenes könnyűzenei feszt-ivál, jogi ellenlépések stb.) rendszeres alkalma-zásának köszönhetően nézőpontjuk támogatott-sága folyamatosan nőtt. Következő lépésként el-határozták, hogy közösségi finanszírozási kam-pányt indítanak négy tanulmány elkészítésére, az alternatív tervjavaslat alaposabb kidolgozása ér-dekében. A végső cél a hivatalos szervek meg-győzése volt arról, hogy a terveket a lehető legna-gyobb mértékben igazítsák az állampolgári kez-deményezés javaslataihoz. A felhívást a közös-ségi médiában és (twitter, Facebook), levélkam-pány formájában tették közzé, valamint tömeg-rendezvényeken is népszerűsítették, melyeket a kormányzati tervek ellen és az alternatív javaslat népszerűsítésére szerveztek.

A megcélzott 100 000 eurós összeget mindösz-sze hat hét alatt elérték, ami lehetővé tette, hogy a Ringland megfelelő szakértelemmel bíró kuta-tóintézeteket és tanácsadó cégeket bízson meg az alábbi négy tanulmány elkészítésével:

- Közlekedésmérnöki megvalósíthatósági ta-nulmány a környűri új mobilitási koncepció alapján történő befedéséről és leminősítéséről (a környűri felosztása párhuzamos, vá-rosi és átmenő forgalmat bonyolító autópá-lya-elemekre, egy elkerülő nemzetközi au-tópálya megépítése a várostól északra, és az autós közlekedés 20 %-os csökkenésé-vel járó közlekedési módváltás megvalósítá-sa 2030-ig).
- A kormányzati és az alternatív tervek egész-ségügyi hatástanulmánya, a NOx- és zajki-bocsátás térképes szimulációján alapulva a környűri környezetben.
- Az állampolgári kezdeményezés javaslatá-nak pénzügyi megvalósíthatósági tanulmá-

nya, amely a környező egész hosszának lefedésével számol, és alternatív finanszírozási mechanizmusokat javasol, mint például a telekérték-növekedés megadóztatása, valamint az útdíjak.

- Egy tájépítészeti és várostervezési tanulmány a befedett környező területén létesítendő nagyméretű parkról és a környezetében megvalósítható városfejlesztési projektről, amely több mint 25 000 új lakónak adhatna otthont.

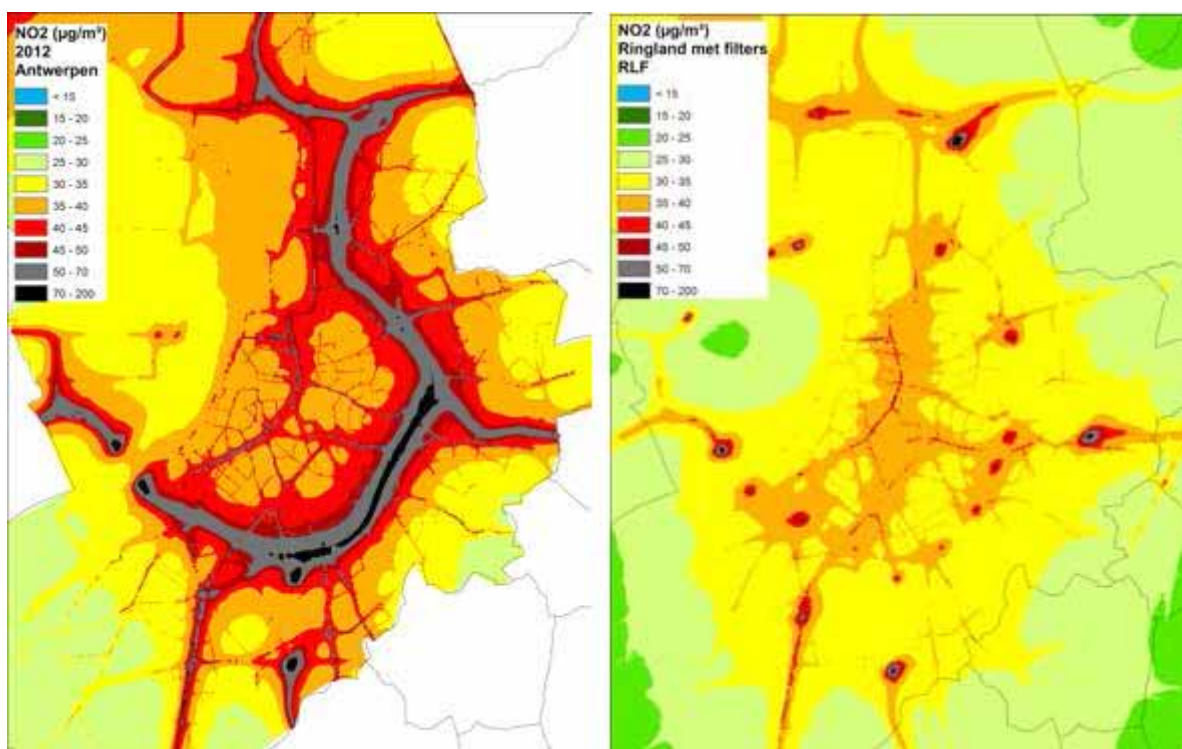
2018-ban újabb adományozási felhívást tettek közzé további két tanulmány finanszírozására:

- Alternatív, kompaktabb tervek egyes közlekedési csomópontokra.
- A biztonságot szem előtt tartó, ugyanakkor a lehető leghosszabb útszakaszt befedő alagút terve.

A második fázis mindkét tanulmánya a műszaki tervezésre összpontosított. Az első tanulmány már biztosan eredményes volt, mivel a környező egyik új csomópontjának eredeti tervét egy kompaktabb kialakítás váltotta fel a hivatalos tervekben, ezáltal egy park és egy ipari műemléki helyszín is megmenekült az elbontástól.

Időigény

A finanszírozás összegyűjtésének jellemző időtartama néhány hónap. Valamilyen promóciós tevékenységre rendszeresen szükség van. Úgy tűnik, működhet ismételt finanszírozási felhívás is (az antwerpeni esetben erre két év után került sor). A tanulmányok eredményei a projekt különböző előkészítési szakaszaiban használhatók fel, pl. környezetvédelmi hatástanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, a projekt (előzetes) műszaki tervezése stb.

3. ábra: A közösségi finanszírozásban készült tanulmány eredményei megmutatják a közlekedéssel és az infrastruktúrával összefüggő NO₂ kibocsátást Antwerpenben jelenleg (balra), valamint a környező befedése és az állampolgári kezdeményezés által javasolt közlekedési átszervezés után. Forrás: Ringland.be és VITO (2016)

Költségek

A közösségi finanszírozási kampány célja természetesen a pénzügyi források előteremtése. Az antwerpeni esetben először 100 000 euró körüli összeget gyűjtöttek négy tanulmány elkészítésére, a második alkalommal pedig 60 000 eurót két további tanulmányra. Az emberektől kisebb, pl. 20 eurós adományokat kértek, de természetesen nagyobb összegek adományozására is volt lehetőség. A költségek csökkenthetőek olyan, pl. egyetemi kutatóintézetek bevonásával, amelyek a saját forrásaikra támaszkodva tudnak részt venni a tanulmány elkészítésében.

Nyitott kérdések

Felvethető, hogy a hivatalos szerveknek lenne a feladata a SUMP és a kapcsolódó projektek mindegyikére elkészíteni a szükséges tanulmányokat, ahelyett, hogy vakfoltokat hagynának a mobilitástervezésében, melyeket azután az állampolgároknak kell finanszírozniuk, akik adófizetőként egyszer már fedezetet biztosítottak a város mobilitási szükségleteinek megfelelő infrastruktúra fejlesztésére.

Lehetséges jövőbeli fejlődési irányok

Mivel a tervezési folyamatok sok városban egyre inkább a részvételi tervezés irányába fejlődnek, a különböző ambíciókkal és érdekekkel bíró érintettek bevonása egyre nagyobb szerepet kap. Az állampolgári kezdeményezéseknek egyre inkább szüksége van egy tudásbázisra ahhoz, hogy a tervezési folyamatokban teljes értékű partnereként tudjanak részt venni.

Hogyan és hová illeszthető be mindez a SUMP-ba?

A közösségi finanszírozásban készült tanulmányok a SUMP bármelyik fázisában hasznosak lehetnek, ahol véleménykülönbség vagy feszültség alakul ki állampolgári csoportok, valamint a hivatalos szervek (pl. az önkormányzat vagy az infrastruktúra-fejlesztésért, közutak építéséért felelős minisztérium) által irányított tervezési folyamatok között. Mivel az állampolgári kez-

deményezések gyakran jelentős, a város életére és környezetére hatással bíró infrastrukturális projektekre vonatkoznak, a közösségi finanszírozásban készült tanulmányok valószínűleg leginkább a javasolt projektek hatásainak értékelésében, illetve alternatív megoldások kidolgozásában és megvalósíthatósági vizsgálatában lehetnek hasznosak.

Szerző

Prof. Dirk Lauwers

Afdeling Mobiliteit en ruimtelijke Planning -
Mobilitási és Területi Tervezési Központ Sint-
Pietersnieuwstraat 41 b2

900 Gent Belgica

tel: 0032 475 6565 20

e-mail: dirk.lauwers@ugent.be

www.sump-network.eu

JOGI NYILATKOZAT: Jelen publikáció tartalmáért kizárólag a szerzők tartoznak felelősséggel, és az nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió véleményét. Az Európai Bizottság nem vállal felelősséget az itt található információk bármilyen lehetséges felhasználásáért. Az összes képanyagot a résztvevő partnerek bocsátották rendelkezésre (kivéve, ha másképpen jelezzük), és azok jelen publikációban történő felhasználásához hozzájárultak.

A CIVITAS PROSPERITY az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programja támogatásában részesült. A támogatási szerződés száma: No 690636.